

ת"פ 29684/12/16 - מני יקובוב נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 29684-12-16 מדינת ישראל נ' יקובוב(עציר)

לפני כבוד השופט עידו דרואן-גמליאל
המבקש:
מני יקובוב
ע"י ב"כ עו"ד אבישג כהן - בן-נתן
נגד
המשיבה:
מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד מיטל סטי

החלטה

לפני בקשת המבקש לפסיקת פיצויים לפי סעיף 80 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 ותקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), תשמ"ב-1982^[1].

רקע - ההליך והכרעת הדין:

1. בכתב האישום שהוגש ביום 14.12.16, הואשם המבקש בביצוע עבירות של התפרצות לדירה כדי לבצע עבירה, פריצה לרכב, גניבה מרכב וגניבה, וכל אלו בגין אירוע שארע בלילה שבין 12.12.16 לבין 13.12.16.
2. המבקש נעצר לצורכי חקירה ביום 13.12.16 ומיום 11.1.17 נעצר עד תום ההליכים לאחר שהסכים לקיומן של ראיות לכאורה אולם לא עלה בידו להציע חלופת מעצר.

3. בישיבה הראשונה שהתקיימה במסגרת ההליך העיקרי ביום 20.2.17, העלה המבקש לראשונה את טענותיו בדבר הפרת זכויותיו וניתנה דחייה לצורך בחינתן על-ידי המאשימה. משלא הגיעו הצדדים להסכמות החלה הבאת הראיות ביום 19.4.17.
4. ביום 26.6.17, לאחר שמיעת ראיות התביעה ולאחר שהמבקש עצמו בחר שלא להעיד, זוכה המבקש מהמיוחס לו, מחמת פגיעות מרובות ומהותיות בזכויותיו במהלך חקירת המשטרה על כל שלביה, שהצדיקו וחייבו את פסילתן של ראיות התביעה, כל אחת וטעמי-פסילתה:
- הודאת נאשם ראשונה בפני השוטר יעקובוביץ נפסלה משלא הוכחו כראוי נסיבות נתינתה מרצון טוב וחופשי של הנאשם;
- ראיות חפציות שנתפסו על-ידי השוטר יעקובוביץ נפסלו משלא הוכחו כראוי נסיבות תפיסתן בהסכמה מודעת של הנאשם;
- הודאת נאשם בחקירתו נפסלה מחמת פגיעה חמורה בזכות ההיוועצות בעורך-דין ואף כדין 'ראיה נגזרת' שנוצרה או הושגה על-בסיסה של ראיה פסולה.
5. עם שימוע הכרעת הדין שוחרר המבקש, לאחר ששהה במעצר במעצר 196 ימים.

תמצית טענות המבקש:

6. המבקש טוען, כי יש לחייב את המאשימה בפיצויים לפי החלופה הראשונה בסעיף 80 לחוק העונשין ובמקביל או לחילופין לפי החלופה השנייה, שכן:
- א. לא היה יסוד להאשמה: הראיות שנמצאו בידי המשטרה נמצאו כפסולות ולכן היה על המאשימה להימנע מהגשת כתב האישום, ומשהוגש כתב האישום היה עליה לבקש לחזור בה לאור הממצאים אשר עלו מחקירת עדיה במשפט, כמתואר להלן:
- אי חוקיות העיכוב: השוטר יעקובוביץ הגיע למקום האירוע מספר שעות אחרי השוטר אברג'יל אשר האחרון דיווח לקצין הממונה, כי אין כל חשד ביחס למבקש [מוצג ת/3, עדות השוטר אברג'יל - עמ' 39] חרף האמור הקצין הראשי הורה לשוטר יעקובוביץ לעכב את המבקש לחקירה ללא כל הסבר בחומר הראיות להתחדשות החשד נגדו;
- אי חוקיות תשאולו של המבקש בשטח והחיפוש בדירה: השוטר יעקובוביץ הגיע למקום, תשאל את המבקש ללא אזהרה וללא יידוע אודות זכות ההיוועצות, ביצע את החיפוש בדירת המבקש ביחידות וללא תיעוד ראוי, כך שגבה את הודאת המבקש ותפס את הרכוש הגנוב באופן לא חוקי;
- שלילת זכות ההיוועצות בעורך דין טרם חקירת המבקש: חקירת המבקש החלה מבלי להמתין להגעת סניגורית מטעם הסניגוריה הציבורית וחרף בקשת המבקש להיוועץ בעורך דין טרם החקירה- הוויתור על זכות זו והנימוקים להחשת החקירה לא תועדו. נוסף על כך, בחקירה לקח חלק פעיל חוקר נוסף אך נוכחותו לא

נרשמה ולא תואר מצבו של הנאשם במועד החקירה למשל היותו "מסטול מת".

ב. קיומן של נסיבות אחרות המצדיקות את מתן הפיצוי ובעיקר שלילתן של זכויות היסוד להיוועצות בעורך-דין, להימנע מהפללה עצמית ולסרב לחיפוש ללא צו או עילה מסתברת. עוד נטען, כי מחדלי חקירה רבים ומצבו החמור של המבקש בזמן חקירתו מצדיקים פסיקת פיצוי. ב"כ המלומדת של המבקש פירטה את מצבו המוחלש והפגיע במיוחד של המבקש, שנוצל על-ידי המשטרה, אף שגם לדעת קצין נראה היה המבקש בעת חקירתו "מסטול מת", ואף שמדובר במי שמתקיים מקצבת נכות, חווה קשיי הגירה, ולוקה בהפרעות נפשיות על-רקע שימוש בסמים.

תמצית טענות המשיבה:

7. לטענת המאשימה המבקש לא עמד בנטל הנדרש להוכחת העילות הקבועות בסעיף 80 לחוק, כפי תשובותיה לטענות המבקש:

א. לטענה כי לא היה יסוד להאשמה:

בעת הגשת כתב האישום והכנת הבקשה למעצר עד תום ההליכים המאשימה סברה, כי הנאשם וויתר על זכות ההיוועצות מרצונו החופשי ומתוך מודעות, כנלמד מתיעוד חקירתו (מפורט בפרק "הודאת הנאשם" בהכרעת הדין);

אמנם, בלט לרעה חוסר ההלימה בין תיעוד החקירה בכתב לבין התיעוד בוידאו, אך לא נפגעה כל זכות של המבקש, משנמסר תקליטור החקירה להגנה;

בעת הכנת כתב האישום, לא עורר דו"ח הפעולה של השוטר יעקובוביץ כל חשש לליקוי במעשיו ובתיעוד שרשם, ולא היתה סיבה שלא להסתמך על הדו"ח שכתב. רק במהלך ניהול ההוכחות עלו הספקות שהובילו לפסילת הראיות שתפס וגבה.

ב. לטענה בדבר קיומן של נסיבות אחרות המצדיקות את מתן הפיצוי:

המבקש הסכים למעצרו עד לתום ההליכים, ההליך העיקרי התנהל בקצב סביר ותקין, כשבכל שלב בחנה התביעה את טענות ההגנה;

הזיכוי לא בוסס על קביעה פוזיטיבית, לפיה המבקש לא ביצע את המיוחס לו, אלא על פסילתן של ראיות;

המבקש לא לא הוכיח נזקים המצדיקים פסיקת פיצויים לפי החוק[2];

המסגרת הנורמטיבית:

8. אפשרות הפיצוי הקבועה בסעיף 80 לחוק, מאזנת בין זכויות היסוד של נאשם לחירות, לכבוד ולפרטיות שנשללו ממנו במעצר או במאסר עד שזוכה, לבין האינטרס הציבורי הקיים בהעמדתם של עבריינים לדין. סעיף

80 לחוק קובע כי עצם הזיכוי בדין אינו מקנה לנאשם זכות לפיצויים ועל מנת שזו תקום נדרש קיומה של אחת משתי עילות: היעדר יסוד להאשמה או קיומן של נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי. פסק הדין המנחה בסוגיה זו הוא ע"פ 4466/98 **דבש נ' מדינת ישראל** (2002), ומהעת האחרונה - ע"פ 7235/16 **כהן נ' מדינת ישראל** (2018).

החלופה הראשונה - "היעדר יסוד להאשמה"

9. המבחן שנקבע ליישומה של חלופה זו הוא מבחן "התובע הסביר" ו"הסיכוי הסביר להרשעה". בהתאם לאמת מידה זו, יש לבחון באופן אובייקטיבי האם לנוכח התשתית הראייתית שהייתה מונחת לפני התביעה, היה תובע סביר וזהיר מגיע למסקנה שיש מקום להגשת כתב אישום. נפסק כי ברגיל, כדי שתתגבש עילה זו, יש צורך להוכיח כי מדובר במצבים חריגים של זדון, חוסר תום לב, רשלנות חמורה ביותר, או אי סבירות מהותית ובלטת (עניין **כהן**, פסקה 12; ובלשון אחרת בע"פ 1524/93 **מיכאלשווילי נ' מדינת ישראל** (1994)).

10. לא מצאתי כי נפל פגם מהותי מהסוג שנמנה לעיל בעצם הגשת כתב האישום, כשבאותה עת לא היה ידוע עוד כלל אופן פעולתו הפגום של השוטר יעקובוביץ, קל וחומר שפסילת הראיות שתפס וגבה לא היתה צפויה. כך גם לעניין הליקויים בגביית הודעתו של המבקש תוך הפרתה של זכות ההיוועצות, שהתגלו במלוא משמעותם רק בעדותו של גובה ההודעה.

החלופה השנייה - "נסיבות אחרות המצדיקות זאת"

11. עילה זו מנוסחת באופן רחב על מנת לאפשר לבית המשפט שיקול דעת שאיננו תחום ברשימה סגורה של מקרים, ואף להסתכל על ההליך כולו במבט-על ובצורה כוללת. עם זאת, נקבעו קווים מנחים וקטגוריות כלליות באשר להיקפה של עילה זו, וניתן לסווגם לשלושה: (1) נסיבות הנוגעות להליך המשפטי עצמו; (2) טיב זיכוי של הנאשם; (3) נסיבות אישיות של הנאשם שזוכה - כגון פגיעה בבריאותו, בשמו הטוב, במשפחתו וכדומה. לצד קטגוריות אלו התפתחו בפסיקה מבחני-משנה, ביניהם: התנהגות המשטרה והתביעה, התנהגות הנאשם בחקירתו או במהלך משפט, סוג העבירה והעונש לו הנאשם היה צפוי אלמלא זיכוי (ר' עניין **כהן**, פסקה 13, עניין **דבש**, פסקה 64).

12. בע"פ 5097/10 **בוגנים נ' מדינת ישראל** (2013), הוכרה במפורש "מידתיות הפגיעה בזכויות החוקתיות" של מבקש, שיכולים להצדיק פיצוי, ולעתים גם כ"אמצעי לפיקוח ולבקרה על התביעה" - עניין אחרון ראוי לשימוש רק בזהירות-יתר, שלא ליצור אפקט מצנן ומרפה ידיים.

13. פסילתן החריגה של כלל ראיות התביעה המשמעותיות נבעה מהפגמים המרובים שבעבודת המשטרה בתיק זה, תוך פגיעות מהותיות, חוזרות ונשנות בזכויותי הבסיסיות של המבקש:

א. **הודאת הנאשם בפני השוטר יעקובוביץ ותפיסת החפצים:** דרך פעולתו הנפסדת של השוטר הובאה מפי שני עדים אובייקטיביים, משהסתבר כי הדו"ח שכתב אינו תואם את המציאות; שלא ברור מהות החשד שהועלמה מציאותו במקום של שוטר נוסף; שהמבקש לא הודה אלא הכחיש; וכך עד שהשוטר סילק מהמקום את העדים ואת השוטר הנוסף, שוחח

ביחידות עם הנאשם בדירה מאחורי דלת נעולה, ולא יצא אלא כמנצח, עם הודאה ועם הרכוש הנגזל. מכאן, שלא ניתן להוכיח שהנאשם מסר את אמרתו מרצונו הטוב והחופשי (הוכחה שהנה תנאי לקבילות הודאתו, לפי סעיף 12 לפקודת הראיות), ולא ניתן להוכיח כי הוסברו לו זכויותיו והוא נתן הסכמה מודעת לחיפוש (רע"פ 10141/09 **בן חיים נ' מדינת ישראל** (2012)). יובהר, כי בעת שהגיע יעקובוביץ למקום, עוד לא היה לו יסוד סביר לחשד המצדיק חיפוש, שכן חשד זה נשלל כבר על-ידי שוטרים שהגיעו למקום לפנות בוקר. פשיטא, שלא ניתן אף לדעת אם אכן היה זה הנאשם שהוציא וחשף מיוזמתו את הפריטים הגנובים, או שמא "סייע" לו יעקובוביץ בדרך זו או אחרת;

ב. **הודאת הנאשם בחקירתו:** למבקש לא ניתנה הזדמנות אמיתית לממש זכותו להיוועץ בעו"ד טרם חקירתו, ובמהלך החקירה במשטרה נפלו פגמים חמורים, היורדים לשורשו של עניין, שאף העלו חשד למניפולטיביות מודעת של החוקרים -

ראשית, החקירה נוהלה במהירות שיא של כ- 15 דקות, בתחילתה ביקש הנאשם להתייעץ עם עו"ד, ולא ניתן הסבר להימנעות מהמתנה קצרה נוספת להגעת הסניגורית, ולהחשת החקירה.

שנית, החקירה תועדה בהסרטה וברישום שביניהם נמצא שוני משמעותי, לא תועדה נוכחותו של קצין נוסף, וגם חילופי הדברים במלואם לגבי רצונו של הנאשם להתחיל בחקירה לא תועדו ברישום.

שלישית, היעדרו של כל הסבר או להיפוך בעמדת הנאשם בדבר רצונו להתייעץ עם עו"ד, הטיל צל כבד שלא ניתן להסירו, הנועץ בחשש ממשי שהנאשם לא ויתר על זכותו לאמיתו של דבר, או שלא הובהרה לו זכות זו טרם ה"ויתור" הנטען;

רביעית, החוקר אמנם דקלם לחשוד את זכויותיו, אך לא המתין לתשובת הנאשם;

חמישית, הקצין ניסה-לכאורה לוודא עם הנאשם את רצונו, וזה שב ואמר כי הוא כבר רוצה "לסיים עם זה", לצד אמירתו שאינו חש בטוב, וכשהקצין התרשם שהנאשם "מסטול מת". אין זו הדרך לוודא ויתור מודע ובהיר על זכות יסודית של חשוד;

ג. אם לא למותר להזכיר, זכות ההיוועצות של חשוד, ובוודאי של עצור, טרם חקירתו, נתפסת כזכות יסוד של החשוד, בעלת מעמד רם ביותר, הנגזרת הן מן הזכות להליך הוגן במשפט הפלילי והן מחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (ע"פ 5121/98 **יששכרוב נ' התובע הצבאי** (2006); בג"צ 1437/02 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים** (2004); ע"פ 7758/04 **אלקאדר נ' מ.י.** (2007); ע"פ 9956/05 **שי נ' מ.י.** (2009); ע"פ 1301/06 **אלזם נ' מ.י.** (2009); ע"פ 5956/08 **אל עוקה נ' מ.י.** (2011); ע"פ 10049/08 **אבו עצא נ' מ.י.** (2012); ע"פ 6144/10 **נטצאו נ' מ.י.** (2013); רע"פ 8860/12 **קוטלאייר נ' מ.י.** (2014);

ד. דרכם הנמהרת והפסולה של השוטרים באיסוף הראיות בתיק ובכלל זה עוצמת הפגיעה בזכויות החוקתיות של המבקש במהלך החקירה הן שהובילו בסופו של יום לזיכויו של

המבקש, מבלי שהמבקש התנהג באופן שיש בו כדי "להכביד" "לשבש" את עובדת השוטרים.

14. מסכת הפגיעות בזכויותיו של המבקש מחייבת אפוא פיצוי הולם, כשלעצמה וללא צורך להתייחס לאינטרס ציבורי ב"פיקוח ובקרה" על פעולת התביעה (קרי: 'חינוך' הרשויות לפעולה ראויה).

נזק ופיצוי:

15. אין צורך בבדיקת נזקים מיוחדים שנגרמו למבקש, ולא הוצג בסיס עובדתי לכך. די בעצם הפגיעה הקשה שבמעצרו ובשלילת חרותו, שיש עמה גם פגיעה בכבודו של אדם, בחוסנו הנפשי, ועוד (ע"פ 735/05 **ראובנוב נ' מדינת ישראל** (2007)). כך בודאי לנוכח הסכום המקסימאלי של הפיצוי עבור כל יום של מעצר, שהינו מוגבל מאוד.

16. מסקנתי מהמובא לעיל היא כי יש לזכות את המבקש בפיצוי בעד ימי מעצרו מתום הבאתן של ראיות התביעה - שאז נפרסה בפני התביעה במלואה התמונה העגומה של מהלך החקירה - ועד ליום זיכוי ושחרורו: כלומר, מיום 19.04.17 ועד ליום 26.06.17 (כולל). עצמת הפגיעה בזכויותיו של המבקש מצדיקה את זיכוי בסך המקסימאלי עבור כל יום מעצר.

17. לא מצאתי עילה טובה לזכות את המבקש בזיכוי חלקי עבור פרק הזמן שעבר מיום מעצרו ועד ליום 19.04.17, כבקשתו החלופית של המבקש.

סוף-דבר:

א. הבקשה לפיצוי בגין ימי המעצר מתקבלת חלקית, כאמור לעיל;

ב. הסניגורית המלומדת תגיש תוך 30 יום תחשיב מדוייק של סך הפיצוי, לפי הקביעות לעיל;

עותקי ההחלטה יועברו לב"כ הצדדים.

ניתנה היום, כ"ו תמוז תשע"ט, 29 יולי 2019, בהעדר הצדדים.

[1] המבקש היה מיוצג על ידי הסניגוריה הציבורית ולפיכך עותר הוא לפיצוי המקסימלי רק בגין ימי מעצרו.

[2] יש לציין, כי המבקש לא צרף לתביעתו תצהיר, כמחויב. המשיבה לא טענה דבר לעניין זה, והמבקש לא הוסיף טיעונים עובדתיים מעבר לממצאים שבהכרעת הדין, כך שבנסיבות אלו אמחל על המחדל;